

Mare. Această cupă aruncă o nouă lumină asupra unui mic vas de argint de la Rahmanlij (Sofia). Marea asemănare a caliciului de frunze de pe acest vas cu cupa de la Ras-Shamra poate fi numai cu greu socotită întâmplătoare. Se poate afirma cu certitudine că vasul de la Sofia trebuie socotit de proveniență alexandrină.

În legătură cu cupa de la Ras-Shamra, L. Byvanck-Quarles van Ufford atrage atenția asupra unui vas de bronz găsit în Luristan, al cărui decor este evident influențat de Egipt. De altfel, în cuprinsul Luristanului, cupa este, pînă acum, un „unicum”.

O altă cupă de argint, nedecorată, de la Kurion, este probabil tot o piesă de import egipteană: ea este datată în elenisticul timpuriu, printr-o monedă de la Alexandru cel Mare. Alt exemplar, tot elenistic, se găsește la Cairo, iar altele din Cypr (dar ale căror condiții de găsire sînt necunoscute) au ajuns la New York.

În Egipt, forma semisferică este documentată în perioada elenistică timpurie. Un frumos exemplar de cupă din argint provine din tezaurul de la Touk-El-Garmous, ale cărui monede încetează cu Ptolemaios al II-lea. Un alt vas de bronz de aceeași formă, de la Tell-Nebesheh, dar nedecorat, aparține, după monedele găsite împreună cu el, treimii mijlocii a sec. al III-lea.

După ce autorul tratează și despre cupele semisferice de faianță din perioada timpurie ptolemaică, precum și despre aceeași formă în industria de sticlă alexandrină, revine la problema originii cupelor „deliene”, subliniind faptul că trebuie să ținem seama de răspîndirea și de felul reprezentării motivului de caliciu de frunze în restul ceramicii elenistice. Aci, trebuie pomenită o grupă de hidrii zvelte, din care cel mai frumos exemplar se găsește în colecția de antichități din München. Altele se găsesc la New York și la Odessa. Țara de origine a acestor vase trebuie considerat Egiptul. Exportul produselor alexandrine în sudul Rusiei nu are nimic surprinzător, iar or-

namentul vaselor alexandrine se întîlnește atît în sudul Italiei cît și în Sicilia.

În legătură cu problema celor mai vechi cupe „deliene”, autorul arată că trebuie să analizăm puțin și datarea cupelor „homerice”. De la C. Robert, care pentru prima oară a studiat această specie, ele sînt socotite elenistice timpurii. Th. Kraus s-a pronunțat din nou pentru vechea datare în sec. al III-lea. L. Byvanck-Quarles van Ufford s-a ocupat într-un scurt referat de problema datării, ajungînd la concluzia că aceste vase „homerice” datează de la mijlocul sec. al II-lea pînă în sec. I.

Un loc deosebit îl dețin și numeroasele cupe decorate cu frize, din Siria. Printre cupele din Muzeul Național Libanez, se găsește un foarte frumos exemplar, produs de autor la fig. 12.

În concluzie, Klaus Parlasca arată că, în geneza cupelor „deliene”, componenta alexandrină este foarte însemnată. Nu trebuie să ne mire că nu există corespondențe „tale quale” între cupele „deliene” și prototipurile lor alexandrine. Se poate spune că articolul de față este o contribuție serioasă la studierea culturii ptolemaice în cadrul lumii elenistice, rectifîcînd astfel tendințele dominante ale cercetărilor actuale de negare a influențelor alexandrine asupra cupelor „deliene”.

Irina Cazan-Franța

Crestomație pentru studiul istoriei statului și dreptului R.P.R. Vol. I (Intocmit de Vlad. mir Hanga), București. Editura pentru literatura economică și jur. dică. 1955, 271 p.

Culegerea de izvoare destinată să înlesnească înțelegerea dezvoltării dreptului și instituțiilor juridice pe teritoriul R. P. R., pregătită de Vladimir Hanga, răspunde unei nevoi adînc simțite a învățămîntului superior din țara noastră — nu numai juridic dar și istoric. Lipsa unei serioase pregătiri filologice constituind o piedică de netrecut în calea studenți-

lor doritori să cunoască documentele grecești și latine privind istoria societăților de pe teritoriile vechi Dacii sau Moesii, orice încercare făcută să ușureze această luare de contact trebuie socotită binevenită. Trebuie adăugat dealtminteri că selecția încercată de cercetătorul clujan e judicioasă, că planul după care sînt distribuite materialele e logic, în sfîrșit, că d-sa și-a dat osteneala de a traduce pentru înția oară în romînește unele izvoare juridice deosebit de grele.

Prima parte a volumului cuprinde texte privitoare la descompunerea orînduirii primitive pe teritoriul R. P. R. și are două subm-părțiri : a) descompunerea comunei primitive la triburile scitice și b) descompunerea societății primitive la geto-daci. Acest fei de a proceda, și mai precis deschiderea lucrării printr-un capitol închinat „perioadei scite”, creează falsa impresie că pe teritoriul patriei noastre la început ar fi fost sciții, după care — la un moment dat — ar fi apărut și dacii. Abia dacă mai e nevoie să arătăm însă că, în realitate, o perioadă scită, ca atare, n-a existat în istoria Daciei ; în aria locuită de geto-daci apariția sciților fiind numai sporadică : limitată mai mult la teritoriul Ardealului și, în timp, la secolele VI — IV î. e. n.

Altă impresie greșită e creată de încercarea de a delimita spațiul locuit de sciți pe baza unor informații de valoare foarte inegală, cum ar fi Herodot și Jordanes. E limpede însă că în mileniul ce desparte pe cei doi scriitori distribuția în spațiu a triburilor scite a variat considerabil, fără a mai vorbi de confuzia permanentă pe care cel din urmă o face între sciți și neamurile migratoare din vremea cînd trăia.

De prima parte a culegerii se leagă și o secțiune închinată cetățîlor grecești de pe teritoriul Dobrogiei. Aci, pe lângă unele izvoare literare, autorul a pus la contribuție mai ales textele epigrafice, pe care arată a le cunoaște în chip mulțumitor. Documentele alese (din păcate citate prea fragmentar) privesc structura de clasă a cetățîlor dobrogene, organizarea lor politică, administrativă, financiară, militară, religioasă, în sfîrșit instituțiile juridice.

Partea a doua a culegerii poartă ca titlu *Slavagismul pe teritoriul R. P. R.* și se subdivide în două capitole importante : *Statul slavagist pe teritoriul patriei noastre* și *Dreptul slavagist pe teritoriul patriei noastre*. Ca în cazul cetățîlor grecești, și aci aliniate speciale sînt închinatăe : colonizării Daciei, claselor sociale pe teritoriul Daciei romane, organizării administrative a provinciei (guvernator, administrație locală, sfaturi orășenești, magistrați, teritorii rurale), apoi colegiilor, organizației financiare și organizației militare. În secțiunea închinată dreptului slavagist, aliniate speciale tratează despre dreptul roman provincial și dreptul peregrinilor, edictul lui Caracalla, dreptul aplicat cetățînilor romani din Dacia și tăblițele cerate. Dacă, în întregul ei, lucrarea se adresează profanilor interesați de istoria veche a țării noastre, această ultimă secțiune va putea fi folositoare și cercetătorilor istorici, a căror familiarizare cu izvoarele juridice nu-i întotdeauna mulțumitoare și care vor găsi în textele spicuite din *Instituțiile* lui Caius sau din *Digesta*, elementele indispensabile unei înțelegeri corecte a administrației romane provinciale.

În încheiere, trebuie să ne exprimăm regretul că — pentru o culegere de documente ca aceea de care ne ocupăm — supravegherea tiparului n-a fost destul de riguroasă. Lucrarea prezintă cam multe greșeli și, dacă unele vor fi îndreptate lesne de cititor, altele pot provoca serioase confuzii. Tot o greșeală e la p. 241, 242 și 248 menționarea repetată a unei „Dacii pontice”, care n-a existat niciodată ; Dobrogea, la care se face aluzie, a făcut parte mai întîi din Moesia Inferior, iar după Diocletian din provincia Scythia.

D.M.Pippidi

„L.I.BYCA” (*Bulletin du Service des Antiquités de l'Algérie. Série Archéologie—Epigraphie*), t. III, 2e semestre 1955. p. 225 — 398.

Acest „Buletin”, întemeiat de *Louis Leschi*, decedat de curînd, apare în limba franceză la Alger, sub direcția lui *Jean Lassus*. Din